

Jowita Misiejuk

Studenckie Koło Naukowe Instytutu Rolnictwa
Państwowa Szkoła Wyższa w Białej Podlaskiej
- opiekun naukowy dr inż. Alicja Baranowska

WIEDZA STUDENTÓW PAŃSTWOWEJ SZKOŁY WYŻSZEJ W BIAŁEJ PODLASKIEJ DOTYCZĄCA ROLNICTWA EKOLOGICZNEGO

Streszczenie

Celem pracy było przedstawienie wiedzy studentów Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej na temat rolnictwa ekologicznego, certyfikowaniu produktów ekologicznych oraz żywności ekologicznej. Metodą badań był sondaż diagnostyczny, a narzędziem badawczym kwestionariusz ankiety. Zebrane dane pozwoliły na stwierdzenie, że badana grupa respondentów posiada wiedzę na temat rolnictwa ekologicznego oraz zna jego pozytywny wpływ na środowisko naturalne.

Wstęp

W XXI wieku gospodarka światowa opiera się głównie na konwencjonalnych źródłach energii negatywnie wpływając na stan środowiska naturalnego. Pogarszający się stan środowiska zmusza ludzi do zmniejszania negatywnych skutków wywołanych intensywnym rolnictwem. Rolnictwo jest podstawowym źródłem żywności na świecie. Wraz ze wzrostem liczby ludności konieczny jest równoczesny rozwój produkcji rolniczej, uwzględniający jej wpływ na środowisko naturalne. Ten cel realizowany jest poprzez prowadzenie gospodarstw ekologicznych. Od wstąpienia Polski do Unii Europejskiej nastąpił wzrost ilości gospodarstw ekologicznych, wynikający nie tylko z podwyższenia świadomości konsumentów o wysokiej jakości produktów ekologicznych, ale także z dopłat do produkcji pochodzących ze środków unijnych (Raport IJHARS 2011, s. 19).

Rolnictwo ekologiczne jako system gospodarowania jest najbardziej przyjazną dla środowiska formą produkcji. Opiera się ono na możliwie zrównoważonej produkcji zwierzęcej i roślinnej, jednocześnie dostarczając produkty rolnicze bardzo wysokiej jakości. Najważniejszą zasadą rolnictwa ekologicznego jest maksy-

malne zamknięcie obiegu materii w gospodarstwie, które porównywalne jest do naturalnego obiegu materii w przyrodzie (Trąba 2011, s. 45). Poprzez tworzenie i utrzymywanie różnorodności biologicznej w rolnictwie ekologicznym zapobiega się chorobom, a także masowemu występowaniu szkodników. W takich gospodarstwach użycie środków chemicznych jest prawnie zabronione, a jedyne stosowane środki ochrony i nawozy są pochodzenia mineralnego oraz biologicznego. Ponadto gospodarstwo ekologiczne powinno być samowystarczalne, zarówno pod względem nawozów, jak i pasz. Obydwa te cele realizowane są poprzez równoczesne prowadzenie produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz dużą różnorodność gatunkową. Zachowywana jest przy tym różnorodność gatunkowa roślin i zwierząt dziko żyjących, a także wykorzystuje się „dobre sąsiedztwo” roślin. W produkcji ekologicznej dąży się do zwiększania, a następnie trwałego utrzymania żyzności gleby, optymalnie wykorzystując warunki środowiska. Pozwala na to właściwy płodozmian oraz odpowiednie nawożenie organiczne i mineralne (Trąba 2011, s. 45). Jednocześnie stosuje się międzyplony i płytko uprawia glebę. System ekologicznego gospodarowania wpływa pozytywnie na środowisko naturalne, przyczynia się do osiągania szeroko pojętych korzyści rolno-środowiskowych. Ponadto kształtuje oraz pielęgnuje bogaty i zróżnicowany krajobraz rolniczy.

Główne zalety rolnictwa ekologicznego (Pakiet edukacyjny dla młodych rolników, s. 48):

- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii,
- ochrona gleby i wody,
- ograniczenie lub całkowita rezygnacja z chemizacji,
- dostosowanie mechanizacji do warunków środowiska,
- przetwarza produkty pochodzenia zwierzęcego i roślinnego w celu zwrócenia glebie składników pokarmowych,
- wytwarzanie produktów najwyższej jakości,
- podnoszenie aktywności biologicznej gleby.

Nie wszystkie gospodarstwa ekologiczne posiadają certyfikat produkcji ekologicznej. Pozytywna akredytacja dokonana przez jednostkę akredytującą jest podstawowym warunkiem dołączenia gospodarstwa do grupy certyfikowanych producentów ekologicznych. W Polsce takimi jednostkami są np. BIOEXPERT Sp. z o.o. oraz AGRO BIO TEST Sp. z o.o. (Skrzyczyńska i wsp. 2011, s. 23). Wydanie opinii poprzedzone jest długim okresem konwersji, który przeznaczony jest do realizacji wszystkich wymogów stawianych gospodarstwom ekologicznym. Czas ten uzależniony jest od planowanego kierunku upraw ekologicznych. Dla upraw wieloletnich (sady, chmielniki) okres ten wynosi 36 miesięcy, a dla siewu roślin i trwałych użytków zielonych 24 miesiące. W czasie przestawiania się na produkcję ekologiczną, nie ma ono prawa znakować swoich produktów jako ekologiczne (Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r., art. 17).

Ryc. 2. Logo produktu ekologicznego

Źródło: <http://www.minrol.gov.pl/pol/Ja-kosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/>

Produkty wytwarzane przez certyfikowane gospodarstwa są oznaczane specjalnym europejskim logiem produktu ekologicznego. Jego szczegółowy wygląd, kolorystykę, proporcje, skalę oraz dodatkowe oznaczenia reguluje rozporządzenie Komisji Unii Europejskiej nr 271/2010 z dnia 24 marca 2010. Natomiast sposób jego wykorzystania określa art. 57 rozporządzenia Komisji (WE) nr 889/2008. Występowanie tego logo na produkcie sprawia, że konsumenci mają pewność, co do pochodzenia i wysokiej jakości kupowanej przez siebie żywności.

Są również gotowi płacić za nie wyższą cenę w porównaniu do ceny produktów wytworzonych metodą tradycyjną. Występowanie tego oznaczenia na dowolnym produkcie stwierdza również jego zgodność z rozporządzeniami UE, związanymi z rolnictwem ekologicznym. Istniejące regulacje prawne w zakresie rolnictwa ekologicznego zapewniają prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego produktów ekologicznych, a ponadto stwarzają warunki, w których ten sektor rozwija się zgodnie z tendencjami rynkowymi (Kilar i wsp. 2011, s. 35).

W rolnictwie ekologicznym przeważają zalety, przemawiające za jego wzrastającą popularnością. Jediną wadą jest cena żywności produkowanej przez takie gospodarstwa, wynikająca z dużej pracochłonności produkcji.

Material i metody

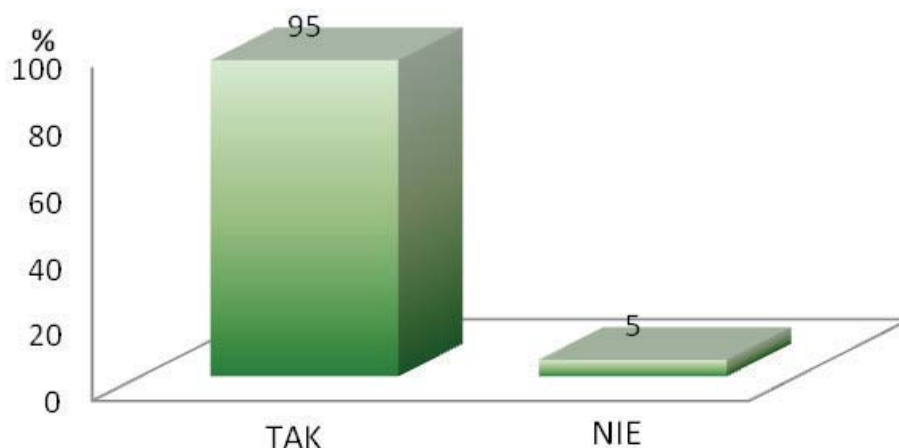
Badanie ankietowe przeprowadzono w styczniu 2013 r. wśród studentów Państwowej Szkoły Wyższej im. Papieża Jana Pawła II. Badaniami objęto 100 osób. Dobór respondentów był losowy. Do zebrania danych wykorzystano sondaż diagnostyczny.

Kwestionariusz ankiety pozwolił na zebranie informacji dotyczących wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego, jego wpływu na stan środowiska naturalnego oraz wiedzy o zdrowej żywności. Kwestionariusz ankietowy wypełniany był przez respondentów, zawierał 10 pytań przy czym wszystkie były zamknięte.

Wyniki

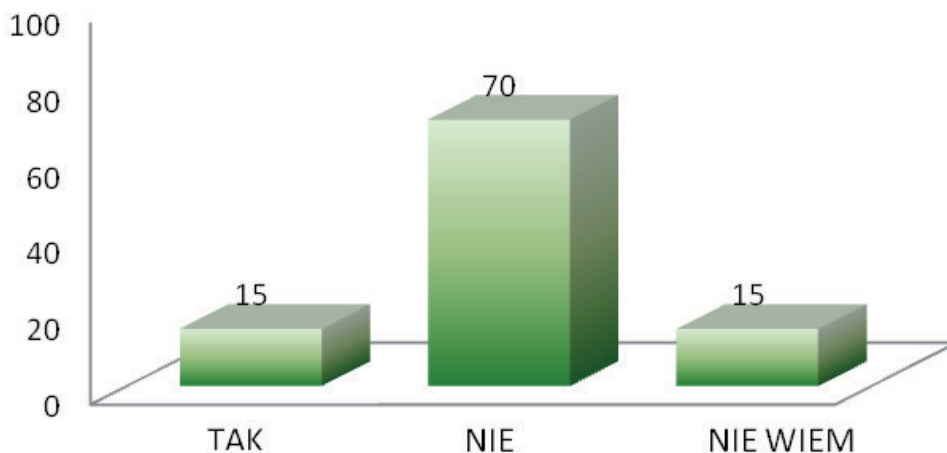
Badaną populację stanowiło 100 studentów, z czego aż 57% respondentów pochodziło z terenów wiejskich, pozostała część z miasta. Osiemdziesiąt osiem procent badanej populacji znalazło się w przedziale wiekowym 19-22 lat, a 12% w przedziale 23-25 lat. Wśród badanej grupy przeważały kobiety - 74%.

Na rycinie 2 przedstawiono znajomość pojęcia „rolnictwa ekologicznego” wśród badanych respondentów (ryc. 2). Z danych tych wynika, że badana grupa kontrolna spotkała się z pojęciem rolnictwo ekologiczne. Związane jest to z promocją produktów ekologicznych poprzez takie akcje jak np. ogólnopolska kampania promocyjna rolnictwa ekologicznego organizująca seminaria, wystawy i targi krajowe oraz degustacje i festyny (Malinowska 2011).

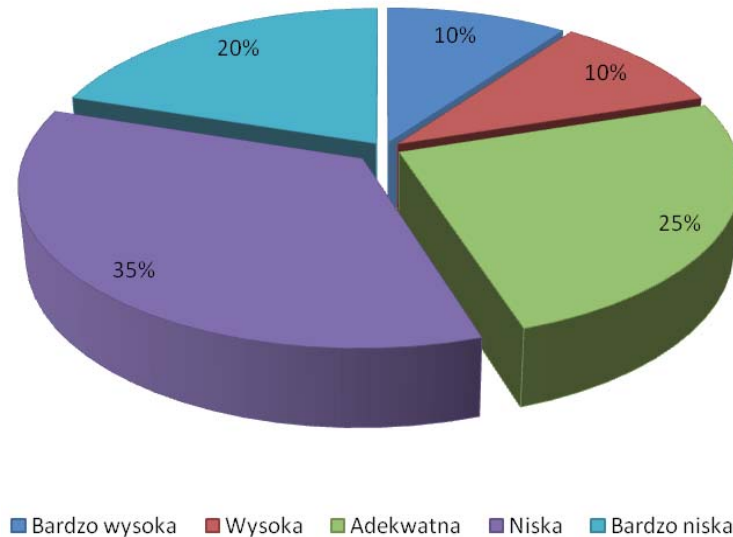
Ryc. 2. Znajomość pojęcia „rolnictwo ekologiczne” (%)

Na pytanie „Czy uważa Pan/Pani, że wszystkie gospodarstwa rolne po wejściu Polski do UE posiadają certyfikat produkcji ekologicznej?” 70% respondentów udzieliła przeczącej odpowiedzi (ryc. 3). Jest to związane z poszerzającą się świadomością ludzi o certyfikowanym rolnictwie ekologicznym, które aby znakować swoje produkty jako ekologiczne musi spełnić wiele wymogów stawianych przez Unię Europejską oraz przejść kilkuletni okres konwersji.

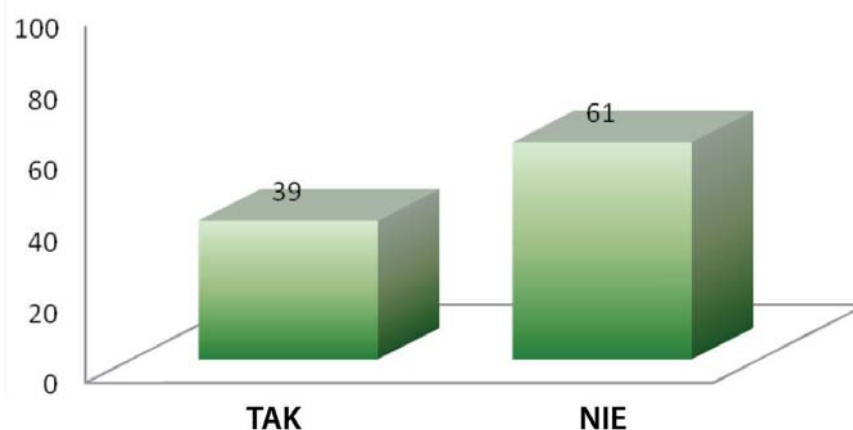
Ryc. 3. Wiedza na temat ilości gospodarstw rolnych (czy wszystkie posiadają certyfikat)

Większość respondentów na pytanie o wysokość dopłat bezpośrednich uważa, że są one niskie (35%) bądź adekwatne (25%). Odpowiedzi takie mogą wynikać z tego, iż 57% badanej populacji pochodzi z terenów wiejskich, które są związane z produkcją rolniczą (ryc. 4).

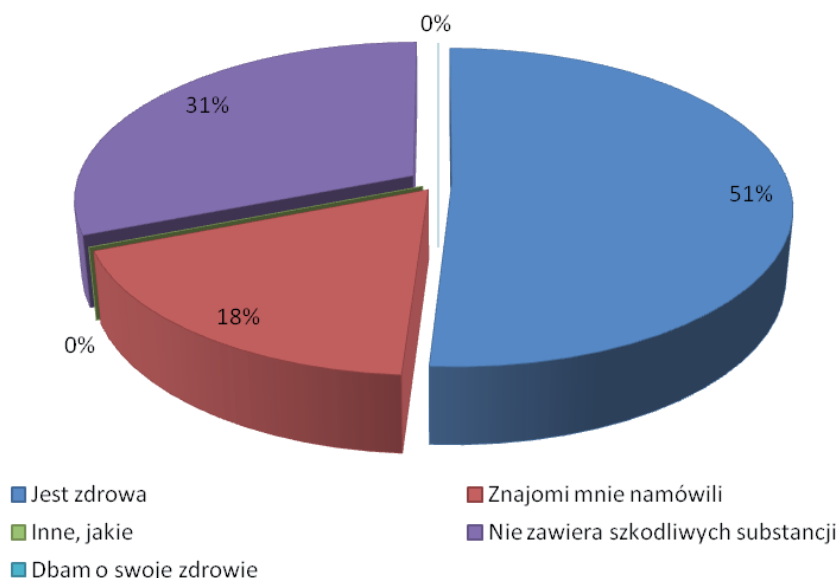
Ryc. 4. Wysokość dopłat do produkcji ekologicznej

Na rycinie 5 przedstawiono liczbę respondentów, którzy dokonali zakupu certyfikowanej ekologicznie żywności. Z danych tych wynika, iż jedynie ponad 1/3 badanych dokonało takiego zakupu, mógł to być zakup jednorazowy lub powtarzalny. Pomimo wysokiej ceny żywności certyfikowanej ekologicznie, coraz więcej konsumentów gotowych jest zapłacić wyższą ceną mając gwarancję kupna produktu najwyższej jakości.

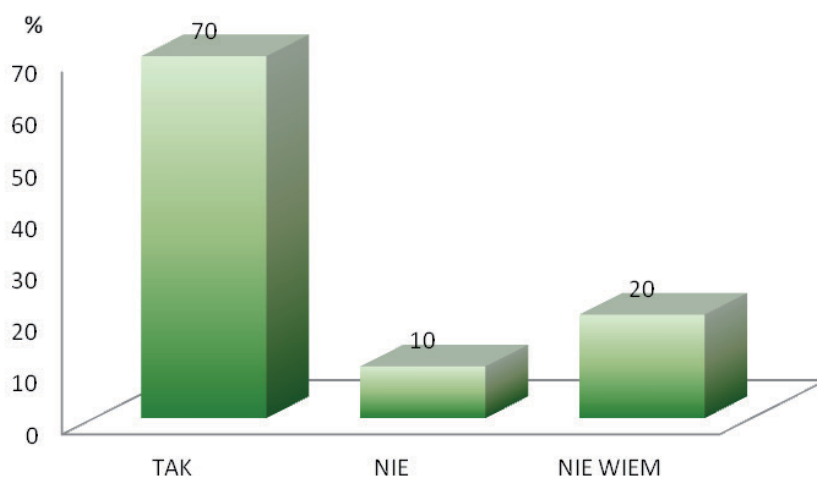
Ryc. 5. Liczba respondentów, która dokonała zakupu certyfikowanej ekologicznie żywności

Według połowy badanej grupy studentów sam fakt, iż żywność jest zdrowym produktem jest głównym powodem skłaniających ich do zakupu. Natomiast 1/3 respondentów prowadzi zdrowy tryb życia, a 18% dokonuje zakupu ze względu na brak w żywności certyfikowanej szkodliwych substancji oraz środków konserwujących, negatywnie wpływających na zdrowie (ryc. 6).

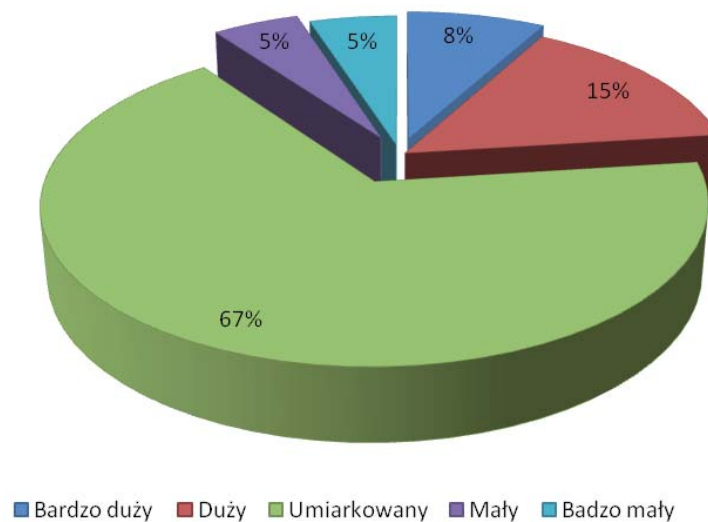
Ryc. 6. Czynniki determinujące zakup zdrowej żywności

Według opinii 70% badanych produkcja ekologiczna przyczynia się do poprawy stanu środowiska naturalnego (ryc. 7). W rzeczywistości sytuacja ta wynika z tego, iż zabronione jest użycie w gospodarstwach ekologicznych środków chemicznych degradujących wodę i glebę.

Ryc. 7. Pozytywny wpływ rolnictwa ekologicznego na stan środowiska (%)

Na rycinie 8 przedstawiono opinie respondentów na temat wpływu poszczególnych osób na stan środowiska naturalnego. Z zebranych danych wynika, iż prawie 80% badanych uważa, że pojedyncze osoby wywierają umiarkowany wpływ na ochronę środowiska, a zaledwie 15% twierdzi, iż pojedyncza osoba ma znaczenie w procesie ochrony środowiska naturalnego uczestnicząc np. w działaniach polegających na segregacji śmieci.

Ryc. 8. Wpływ poszczególnych osób na stan środowiska naturalnego (%)

Wnioski

Na podstawie zebranego materiału można stwierdzić, że badana grupa respondentów spotkała się z pojęciem rolnictwa ekologicznego oraz zna jego pozytywny wpływ na środowisko naturalne. Ponadto badana populacja posiada wiedzę o nadawaniu certyfikatów gospodarstwom rolnym. Dynamiczny rozwój tego typu produkcji i promocji jego produktów powoduje wzrost zainteresowania konsumentów żywnością certyfikowaną ekologicznie, o czym mogą świadczyć czynniki determinujące zakup tego rodzaju produktów (brak pozostałości pestycydów i konserwantów).

Piśmiennictwo

1. Kilar M., Ruda M., Kiełtyka-Dadasiewicz A. (2011), Rolnictwo ekologiczne na Podkarpaciu w latach 2005-2009, W: S. Kondracki, J. Skrzyczyńska, K. Zarzecka (red.), Współczesne dylematy polskiego rolnictwa, Wydawnictwo PSW JPII, Biała Podlaska.

2. Malinowska I. (2011), Marketing i innowacyjne technologie ekologicznych produktów żywnościowych, <http://www.insightmarketing.eu/publikacje/marketing-i-inowacyjne-technologie-ekologicznych-produktow-zywnosciowych/> (dostęp z dnia 16 sierpnia 2013).
3. Skrzyczyńska J., Dzido A. (2011), Rolnictwo ekologiczne we wschodniej części województwa mazowieckiego, W: S. Kondracki, J. Skrzyczyńska, K. Zaczeka (red.), Współczesne dylematy polskiego rolnictwa, Wydawnictwo PSW, Biała Podlaska.
4. Trąba Cz. (2011), Wybrane aspekty rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, W: S. Kondracki, J. Skrzyczyńska, K. Zaczeka (red.), Współczesne dylematy polskiego rolnictwa, Wydawnictwo PSW, Biała Podlaska.
5. Pakiet edukacyjny dla młodych rolników w krajach nowo przyjętych do Unii Europejskiej „Rolnictwo a środowisko naturalne”, Education and Culture Leonardo da Vinci, Nikozja 2005.
6. Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91 (Dz.U. L 189 z 20.7.2007, s. 1).
7. Raport Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (2011), Raport o stanie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2009-2010.
8. Strona Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi <http://www.minrol.gov.pl/pol/Jakosc-zywnosci/Rolnictwo-ekologiczne/> (dostęp z dnia 16 sierpnia 2013).

Ilość znaków ze spacjami: 11 898